מט: ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

ארבע מיתות. סקילה שריפה הרג וחנק. דווקא נקט סידרא סקילה חמורה משריפה ושתיהן מהרג ושלשתן מחנק ונפקא מינה למתחייב שתי מיתות דקי"ל לקמן (דף פח.) דנידון בחמורה: **רבי שמעון כו'.** פלוגתא מפרש בגמרא: **זו מצות הנסקלין.** שפירשו בפרקין דלעיל (דף מה.) בית הסקילה היה גבוה שתי קומות כו' ומשום דבעי למתני מצות הנשרפין והנהרגין והנחנקין כילד הדר ונקט להאי: **גמ' כל מקום ששנו חכמים דרך מנין.** וסידרו דבר אחר דבר: **אין מוקדם ומאוחר.** לא דקדקו להקדים במשנתן את המוקדם ולאחר את המאוחר שיש מקום שהשנוי מאוחר במשנה לריך להקדימו במעשה כגון סדר מ' נגעים של כהונה גדולה כדמפרש לקמיה דמכנסים קודמין לציצה ולא הקדימו לשנותן בסדר לביאתן ויש מקום שהסדר שנוי במשנתו לכתחילה אבל מי אפיק לית לן בה כגון דברי סדר תגילה כדלקמיה: **חוץ מסדר שבעה סממנין.** האמוראים לענין הכתם של דם שהכן דיקדקו בסדר משנתן. כל דבר המועיל לחבירו קרי ליה סם לגביה ואין סם לשון כושם ולא לשון מרפא אלא לשון דבר הלריך לתיקון חבירו: **מעבירין על הכתם.** לגודקו אם דם נדה הוא ולטמא טהרות שנגע בהן או לגע הוא והטהרות טהורות ואם עבר נאלו שנע סממנין כשיכנס אותו בהן כסדרן בידוע שדם היה ואם לא עבר בידוע שנגע היה: **רוק תפל.** שלא טעם כלום כל אותו היום. תפל ריקם וגנוג וחסר כל טעם מאכל כגון דבר שלא נתלח דמיקרי תפל: **ומי גריסין.** לעיסת גריסין של פול שלועסין וכוססין אותו ומשפשפין אותו בהן: **ומי רגלים.** שהתמילו והסריחו: **נאר.** מין אדמה הוא וקורין לה ניתר"א: **וכורים.** עשב הוא ומעביר כתמין וקורין ליה מירבנ"ו שבונרי"א: **קמולית.** התם מפרש לה שלוף דוק ולא ידענא מאי היא: **אשלך.** נמלא בנקבי מרגליות העולות מתוך הים: **לא עשה ולא כלום.** אין זה נסיון שאם לא עבר בכך אתמי איכא למימר דם הוה והאי דלא עבר הייגו משום דאין גריסין מועילין אלא לאחר הרוק וכן כולם כסדר. והא דרב אחוראי קנוע' דהאי גמרא משום דמיתיין להני ארבע מיתות כ"ד דתמני' עלה כדפליג רב פפא עליה ואמר אף ארבע מיתות דווקא ישנו הקודם במשנה קודמת לאבנרתה אם נתחייב שתי מיתות: **כפלוגתא לא קמייתי.** רב אחוראי נמי אית ליה דתמני' דווקא תנן ומיהו כי נקט איהו לא נקט מילי דפלוגתא: **אף סדר יומא.** דעבודת יום הכפורים הסדורות במשנה במסכת יומא זו אמר זו דווקא קמני: **ואידך.** אמר לך ודאי דווקא קמני ומיהו מוחרא בעלמא הוא שהמתיר הכתוב בעבודת אותו היום שאם שינה בסידרו פסול ולא משום חשיבות העבודות הוא שהרא זאת חמורה ומשובה מחבירתה אלא אומר היום שנכתבה חוקה (ויקרא טז) בסידורה לעבוד וכי אתרינן אגן במידי דחשיבותה גרם ליה כגון ארבע מיתות דאתרינן לקמן דזו חמורה מזו וכן בשבע סמנין שנזרכו וכתו של כל אחד ואחד גורם לו ליקדש וכן מכנסיים שחישבן הכתוב להקדימן כדלקמן אבל יום הכפורים אומר היום בעלמא הוא שלא לשנות בו ולא כח עבודות: **ואידך.** רב פפא דאתיירי נמי בחומרי אמר לך ההוא מצוה בעלמא ואי אפיק לית לן בה: **ולאפוקי ממלות חליצה.** האי כל מקום דקאמר רב אחוראי דלא דיקדקו בו לאפוקי מסדר השני במצות חליצה אתא דלא חיתא דווקא הוא ואע"ג דמצותיה הכי דקדקא מסדר ואזיל: **מיהא אומרים.** תחילה מאן יבמי והוא אומר לה לא חפצתי ואחר כך רוקקת ואחר כך קולרה ככה יעשה אפי' הכי אי אפיק לית לן בה כדקתני לקמן: **עלה דסוגיא לו.** שאם היה הוא זקן והיא ילדה הוא ילד והיא זקינה אומרין לו כלך אצל שכמותך ולא תכנס קטנה לתוך כיתך: **וכלשון הקודש היו אומרין.** במסכת סוטה יליף לה בפרק אלו נאמרין בכל לשון (דף לג.): **רוק בגראפ.** שיהא בו כדי לרחות כשיולא מפיה דבעיין לעיני הזקנים וירקה [דברים כה]: קולרה ומאן יבמי וקורא לא חפצתי מולצת ורוקקת וקולרה ככה יעשה לאיש: ה"ג **והיינו כה מאי קמשמע לן כו'.** ומהא דרב יהודה שמעינן דמתניתין לאו דווקא משום הכי נקט לה הכא: **ולאפוקי.** אהא דרב אחוראי קא מהדר: **על כשרו.** מאמע כשלוכשן יהא בשרו מבלי לבוש ולא לא אתא לאשמועינן למה לי על בשרו: **מאי טעמא אקדמה לכתובת.** הואיל ומכנסיים קודמין: **דאקדמיה קרא.** כתובת בד קדש ילבש ומכנסי בד וגו' (ויקרא טז): **סקילה חמורה כו'.** טעמא דמתניתין מהדר לפרושי מ"ט דרבנן דאמרי סקילה קודמת לשריפה ושריפה להרג והרג לחנק: **שכן נפנה למנדף.** מבכך את הגשם והוא בסקילה דכתיב (שם כד) הוצא את המקלל וגו': **ועבודה כוכבים.** שהן עבירות חמורות: **ומאי חומרא.** דמנדף ועבודת כוכבים דקאמרת דמיתה המיתה להם ודאי חמורה משאר מיתות שהרי מיתה לעבירה חמורה: **שכן מחללת אם אביה.** דקאמרינן לקמן (דף נב.) שאם היו מהגיון בו קדש מהגיון בו חול אומר אדרור שזו ילד אדרור שזו גידל:

קסנרי

ארבע [6]מיתות נמסרו לבית דין סקילה שריפה הרג וחנק [7]רבי שמעון אומר שריפה סקילה חנק והרג זו מצות הנסקלין: **גמ'** אמר רבא אמר רב סחורא אמר רב הונא כל מקום ששנו חכמים דרך מנין אין מוקדם ומאוחר דתנן [8]שבעה סמנין מעבירין על הכתם רוק תפל ומי גריסי' ומי רגלים ונתר וברית קמוליא [9](ואשלך) וקתני סיפא [10]העבירין שלא כסדרן או שהעבירן שבעתן כאחד לא עשה ולא כלום רב פפא סבא משמיה דרב אמר אף ארבע מיתות מדקא מפליג רבי שמעון ש"מ דוקא קתני ואידך בפלוגתא לא קא מיירי רב פפא אמר [11]אף סדר יומא דתנן [12]כל מעשה יום הכפורים האמורים על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום ואידך ההוא חומרא בעלמא רב הונא בריה דרב יהושע אמר אף סדר תמיד [13]דקתני עלה זהו סדר תמיד ואידך ההוא למצוה בעלמא ולאפוקי ממצות חליצה דתנן [14]מצות חליצה [15]בא הוא ויבמתו לפני בית דין היו נותנין לו עצה ההוגנת לו שנאמר [1]וקראו לו זקני עירו ודברו אליו [2]והיא אומרת [3]מאן יבמי וגו' והוא אומר [4]לא חפצתי לקחתה ובלשון הקדש היו אומרין [5]ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו וירקה בפניו [6]וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו: [7]ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל: [8]מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה והוינן בה מאי קמ"ל מתניתין היא הא קמ"ל [9]מצוה הכי ואי אפיך לית לן בה תניא נמי הכי [10]בין שהקדים חליצה לרקיקה או רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי ולאפוקי מהא דתנן [11]כהן גדול משמש בשמונה כלים והדיוט בארבעה בכתונת במכנסים במצנפת ואבנט [12]מוסיף עליהן כהן גדול חושן ואפוד ומעיל וציץ [13]ותניא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים שנאמר [14]ומכנסי בד יהיו על בשרו ותנא מאי טעמא אקדמיה לכתונת [15]משום דאקדמיה קרא וקרא מאי טעמא אקדמיה משום דמכסיא כולה גופיה עדיפא ליה: [16]סקילה שריפה כו': סקילה חמורה משריפה שכן [17]ניתנה למנדף ולעובד ע"ג מאי חומרא שכן פושט ידו בעיקר אדרבה שריפה חמורה שכן [18]ניתנה לבת כהן שזינתה ומאי חומרא שכן מחללת את אביה

קסנרי

ליה דתמני' דווקא תנן ומיהו כי נקט איהו לא נקט מילי דפלוגתא: **אף סדר יומא.** דעבודת יום הכפורים הסדורות במשנה במסכת יומא זו אמר זו דווקא קמני: **ואידך.** אמר לך ודאי דווקא קמני ומיהו חומרא בעלמא הוא שהמתיר הכתוב בעבודת אותו היום שאם שינה בסידרו פסול ולא משום חשיבות העבודות הוא שהרא זאת חמורה ומשובה מחבירתה אלא אומר היום שנכתבה חוקה (ויקרא טז) בסידורה לעבוד וכי אתרינן אגן במידי דחשיבותה גרם ליה כגון ארבע מיתות דאתרינן לקמן דזו חמורה מזו וכן בשבע סמנין שנזרכו וכתו של כל אחד ואחד גורם לו ליקדש וכן מכנסיים שחישבן הכתוב להקדימן כדלקמן אבל יום הכפורים אומר היום בעלמא הוא שלא לשנות בו ולא כח עבודות: **ואידך.** רב פפא דאתיירי נמי בחומרי אמר לך ההוא מצוה בעלמא ואי אפיק לית לן בה: **ולאפוקי ממלות חליצה.** האי כל מקום דקאמר רב אחוראי דלא דיקדקו בו לאפוקי מסדר השני במצות חליצה אתא דלא חיתא דווקא הוא ואע"ג דמצותיה הכי דקדקא מסדר ואזיל: **מיהא אומרים.** תחילה מאן יבמי והוא אומר לה לא חפצתי ואחר כך רוקקת ואחר כך קולרה ככה יעשה אפי' הכי אי אפיק לית לן בה כדקתני לקמן: **עלה דסוגיא לו.** שאם היה הוא זקן והיא ילדה הוא ילד והיא זקינה אומרין לו כלך אצל שכמותך ולא תכנס קטנה לתוך כיתך: **וכלשון הקודש היו אומרין.** במסכת סוטה יליף לה בפרק אלו נאמרין בכל לשון (דף לג.): **רוק בגראפ.** שיהא בו כדי לרחות כשיולא מפיה דבעיין לעיני הזקנים וירקה [דברים כה]: קולרה ומאן יבמי וקורא לא חפצתי מולצת ורוקקת וקולרה ככה יעשה לאיש: ה"ג **והוינן בה מאי קמשמע לן כו'.** ומהא דרב יהודה שמעינן דמתניתין לאו דווקא משום הכי נקט לה הכא: **ולאפוקי.** אהא דרב אחוראי קא מהדר: **על כשרו.** מאמע כשלוכשן יהא בשרו מבלי לבוש ולא לא אתא לאשמועינן למה לי על בשרו: **מאי טעמא אקדמה לכתובת.** הואיל ומכנסיים קודמין: **דאקדמיה קרא.** כתובת בד קדש ילבש ומכנסי בד וגו' (ויקרא טז): **סקילה חמורה כו'.** טעמא דמתניתין מהדר לפרושי מ"ט דרבנן דאמרי סקילה קודמת לשריפה ושריפה להרג והרג לחנק: **שכן נפנה למנדף.** מבכך את הגשם והוא בסקילה דכתיב (שם כד) הוצא את המקלל וגו': **ועבודה כוכבים.** שהן עבירות חמורות: **ומאי חומרא.** דמנדף ועבודת כוכבים דקאמרת דמיתה המיתה להם ודאי חמורה משאר מיתות שהרי מיתה לעבירה חמורה: **שכן מחללת אם אביה.** דקאמרינן לקמן (דף נב.) שאם היו מהגיון בו קדש מהגיון בו חול אומר אדרור שזו ילד אדרור שזו גידל:

קסנרי

עין משפט נר מצוה

א א מיי' י"ד מהלכות סנהדרין הל"א סמג עשין לט ק:
ב ב מיי' פ"ט מהלכות איסורי ביאה הלכה לו ופ"ד מהלכות מעשה משכב ומושב הל"א סמג עשין קיא עושין"ע ר"ל סימן קל סעיף לח:
ג ג מיי' פ"ט מהלכות איסורי ביאה הלי לו:
ד ד מיי' פ"ה מהלכות עבודת יום"כ הל"א:
ה ה מיי' פ"ד מהלכות יסודי הת"ת סמג עשין נג טור שו"ע הת"ת סימן קסו סעיף ה:
ו ו מיי' שם (הל"ו ז) הל"מ ומגיד שם טוש"ע שם"ע סימן קסו סעיף נט:
ז ז ח ט מיי' שם הל"ע והל"י טור שו"ע שם סעיף מג:
ח י מיי' פ"ם מהל' כלי המקדש הלכה ה:
ט כ מיי' שם הלכה כ:
י ל מיי' שם פ"י הל"א סמג עשין קנב:
יא מ מיי' פ"ד מהלכות סנהדרין הל"ד סמג עשין לט:

רבינו חננאל

ארבע מיתות נמסרו נמסרו לב"ד סקילה שריפה הרג וחנק כו' אמר רב הונא כל מקום ששנו חכמים דרך מנין אין מוקדם ומאוחר בהן כגון ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער וכיוצא בו. חוץ מז' סממנין דמאי דמקדי מקדים ומאי דמאחר מאוחר דתנן בנדה פ"ט ז' סממנין מעבירין על הכתם רוק תפל. מי גריסין ומי רגלים. נתר וברית. קימוניא. ואשלב. וקתני סיפא העבירן שלא כסדרן או העבירן שבעתן כאחד לא עשה כלום. משמיה דרב אמרי אף ד' מיתות מאי דמקדים מקדים ומאי דמאחר מאוחר. מדקא פליג ר' שמעון ותני שריפה סקילה הרג וחנק ש"מ דווקא כך סידורן: ורב הונא מתני' דאית בה פלוגתא ומעשה יוה"כ דחומרא בעלמא היא וסדר התמיד דלמצוה בעלמא היא בהני כולהו לא קא מיירי ומה בא להודיע לאפוקי מצות חליצה דתנן ביבמות פרק מצות חליצה בא לב"ד הוא ויבמתו כו' ומפורש קוראה היא תחלה בפני ב"ד מאן יבמי וגו' וקורא הוא לא חפצתי לקחתה ואחרי כן חולצת כדכתיב וחלצה נעלו וגו' ורוקקת כדכתיב וירקה בפניו. וקוראה ככה יעשה לאיש ואתא לאשמעינן מצותה כך קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה ה) ואי אפיך והקדים חליצה לרקיקה ובין שהקדים רקיקה [לחליצה] מה שעשה עשוי. ולאפוקי נסי מהא דתנן ביומ"כ פ"ז בסדור בגדי כהן בכתונת ומכנסים במצנפת ואבנט וכו'. לא תימא דכסדר הזה בעינן וכתונת בראשא אלא אינה בסדר הזה ומכנסים לבוש בראשא כדכתיב ומכנסי בד יהיו על בשרו. וכיון (שאחרי) [שכתונת אחרון המכנסים אמאי אקדמה קרא לכתונת קודם המכנסים ופשטינן הואיל ומיכסיא כולי גופא חשיבא ומשום הכי אקדמה. ואתינן למפשט איזוהי חמורה מחברתה. ואמרי' סקילה חמורה שנתנה למנדף ולע"ז שאין עבירה למעלה מהן שפשטו יד בעיקר ג) ודתינן חומרא דשריפה מדמוקמינן נשואה בת כהן בשריפה ולא ארוסה אלא ארוסה בת כהן בסקילה כבת ישראל. והלא לא יצאה שריפה בבת כהן להקל עליה ואלו היתה השריפה חמורה מסקילה כשם שיצאה נשואה בת כהן מחנק שהוא קל לשריפה שהיא חמורה כך ארוסה בת כהן היתה יוצאה מסקילה שהיא קלה. לשריפה שהיא חמורה. וכיון שלא יצאה ש"מ דסקילה חמורה

ה) [נמלא דל"ל ולא אפיך והקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי]. ג) נראה דחסר כאן דל"ל ומדקתני מדרגה מריפה חמורה מקילה נתנה לבת כהן מזיתנה ומיתנן חומרא דשריפה וכו'].

מסורת הש"ס

ו) [ומסמר מז:]. ב) [נזכר יבמות ב:]. ג) נדה מא:. ד) [נ"ל ותמצא], ה) שם סב. זבחים לה:. ו) [הא דלא קתניא לה מדר סוטה מי' תוספות סוטה יז: ד"ה קודם]. ז) יומא ס:. ח) תמיד פ"ז מ"ג. ט) יבמות קו:. י) [יבמות קה. קו:]. כ) יומא עא:. ל) שם סב: וסה:. מ) [לקמן עט:]. נ) [שם]. ס) [נדה סב:]. ע) [נ"ל אחר ד"ה עלה]. פ) [וע"ע תוס' יבמות קו. ד"ה רבא ותוס' ע"ז יט. ד"ה אמרן]. צ) נ"ל לגן חהב. רש"ל.

תורה אור השלם

1. וקָרְאוּ לוֹ זִקְנֵי עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ:
דברים כה ח
2. וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעֲרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבִמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי:
דברים כה ז
3. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כֹּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו:
דברים כה ט
4. וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל:
דברים כה י
5. כֹּהֲנוֹ בַד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יֶחְגָּר וּבְמַצְנֶפֶת בַּד יַצְנִף בִּגְדֵי קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם:
ויקרא טז ד

גליון הש"ס

גמ' משום דאקדים"ה קרא. עי' תוספות שאנת מריה פימן כט:

לעזי רש"י

ניתר"א [ניטר"א]. סלתת. איבנב"ו שבונרי"א [אירב"א שבונרי"א]. עשב סבוני (סבוניה).

מוסף רש"י

מעבירין על הכתם. שלין הדם כטל על שיעבירו כולן עליו (נדה סא.). רוק תפל. שלא טעם כלום כל אותו היום קודם לכן, והיינו תפל כלא טעם (שם). שלא בסידרן. כדרך שסיירין כלן (שם סב.) כסדר שהן שנוין במשנה זה אחר זה כך סדר הכתבתן (דברים צה:). לא עשה ולא כלום. לא לכדוק ולא לכטל (נדה סב.). בכתובת במכנסים כו'. מהדיוט קלי (יומא עא.). על בשרו. משמע שלובש בשרו פרום שלן עליו אלא בשרו, דלא לא תימא הכי על בשרו לאתי מתניתא (שם כא.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com